

Maciej Małachowski

ORCID: 0000-0003-1073-4625

CZY ANONIM POWINIEN STANOWIĆ PODSTAWĘ DO WSZCZĘCIA POSTĘPOWANIA PRZYGOTOWAWCZEGO?

**Whether an anonymous letter should be the basis
for initiating preparatory proceedings?**

Istotnym etapem procesu publicznoskargowego jest postępowanie przygotowawcze. Jednym z jego celów jest ustalenie, czy został popełniony czyn zabroniony i czy stanowi on przestępstwo. Zainicjowanie tego typu postępowania jest uzależnione od wystąpienia podstawy do jego wszczęcia. Czy anonim może być jedną z nich?

Wstęp

Zgodnie z zasadą legalizmu wyrażoną w art. 10 k.p.k.¹ organ powołany do ścigania przestępstw jest obowiązany do wszczęcia i przeprowadzenia postępowania przygotowawczego o czyn ścigany z urzędu. Natomiast w myśl art. 303 k.p.k. i art. 325a k.p.k. postępowanie przygotowawcze (zarówno w formie dochodzenia, jak i śledztwa) wszczyna się, jeżeli zachodzi uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa². Należy tutaj zwrócić uwagę, że ustawodawca użył klauzuli generalnej zawartej w przywołanych przepisach, czyli pojęcia nieostrego (uzasadnione), z dwóch powodów. Pierwszy, by nie wszczynać postępowań przygotowawczych bez przyczyny. Drugi w przypadku uzasadnionego powodu, by wszcząć śledztwo lub dochodzenie. Organy państwowe nie muszą mieć pewności co do wyczerpania wszystkich znamion czynu zabronionego, a to zostanie rozstrzygnięte w toku postępowania przygotowawczego. „W ten sposób ustawodawca podkreślił potrzebę zwracania większej uwagi przez organ wszczynają-

---

¹ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (tj. Dz.U. 1997 Nr 89, poz. 555) – dalej jako k.p.k.

² K. Dudka, *Anonim a wszczęcie postępowania karnego*, „Prokuratura i Prawo” 2005, nr 4, s. 55.

cy postępowanie na zasadność tego podejrzenia”³. Postępowanie prowadzi się w sprawie (*in rem*), jeżeli nie można postawić żadnej osobie zarzutu popełnienia przestępstwa, lub przeciwko konkretnej osobie (*in personam*), gdy taka możliwość istnieje.

W związku z powyższym należy rozważyć, czy tzw. anonim może być uzasadnionym źródłem do wszczęcia postępowania przygotowawczego. Charakter prawny anonimu nie jest jednolicie interpretowany w piśmiennictwie. Większość doktryny stoi na stanowisku, że nie może on być samodzielną podstawą do wszczęcia postępowania przygotowawczego. Zastanówmy się zatem, czym jest anonim. W znaczeniu językowym jest to „niepodpisany list”⁴ lub „człowiek nieujawniający swego nazwiska”⁵. Anonimem zawierającym źródło informacji o przestępstwie jest takie pismo, którego autor nie jest znany i z zasady chce taki pozostać⁶. Jeżeli niemożliwe jest ustalenie tożsamości autora, np. ze względu na nieczytelny podpis i brak danych do korespondencji, takie zawiadomienie należy potraktować na równi z anonimem. Sytuacja jest odmienna, gdy znana jest tożsamość nadawcy, a niemożliwe jest skontaktowanie się z nim⁷. Tadeusz Hanausek wyróżnił dwa rodzaje anonimów, tj. takie, których treść wyczerpuje znamiona jakiegoś przestępstwa, np. zawierające obelgi czy groźby (pierwszy rodzaj), i takie, których treść zawiadamia odbiorcę o przestępstwie, wykroczeniu dyscyplinarnym czy czynie nieetycznym (drugi rodzaj)⁸. Na potrzeby niniejszego opracowania przyjęte zostanie rozumienie anonimu w drugim ujęciu.

Osoba zawiadamiająca w sposób anonimowy może nie chcieć tego uczynić personalnie, obawiając się np. negatywnej oceny przez środowisko lokalne. Wszakże w myśl „polskiej mentalności” negatywnie oceniamy donosicieli. Związane jest to z historyczną konotacją, a szczególnie czasami PRL-u. Z tego powodu ma ono pejoratywny wydźwięk⁹. Tylko absolutnie nieliczne osoby pozytywnie oceniają donoszenie, ale nawet one zgłaszały pewne zastrzeżenia¹⁰. Moim

³ R.A. Stefański, *Anonim jako źródło informacji o przestępstwie*, „Prokuratura i Prawo” 2014, nr 11, s. 5.

⁴ <https://sjp.pwn.pl/slowniki/anonim.html> (dostęp 28.3.2021).

⁵ <https://sjp.pwn.pl/slowniki/anonim.html> (dostęp 28.3.2021).

⁶ P. Filipiak, *Anonim jako źródło informacji o przestępstwie*, „Problemy Prawa Karnego” 1994, nr 20, s. 22.

⁷ K. Dudka, op. cit., s. 56.

⁸ Zob. T. Hanausek, *Kryminalistyka – zarys wykładu*, Kantor Wydawniczy Zakamycze, Kraków 1998, s. 79.

⁹ Zob. J. Arcimowicz, M. Bieńko, B. Łaciak, *Skarżypyty, donosiciele, sygnaliści? Studium socjologiczno-prawne*, Instytut Stosowanych Nauk Społecznych, Uniwersytet Warszawski, Warszawa 2018, s. 169.

¹⁰ Zob. *ibidem*, s. 194.

zdaniem powodem, dla którego nadawcy mogą nie chcieć zgłaszać anonimów, jest też strach przed uczestnictwem w długim procesie sądowym.

Anonim w świetle k.p.k. i innych uregulowań prawnych

Maria Lipczyńska stoi na stanowisku, iż sam fakt, że nieznana jest tożsamość autora zawiadomienia, nie przesądza o konieczności wydania postanowienia o odmowie wszczęcia postępowania przygotowawczego¹¹. „Odwołując się do art. 118 § 1 k.p.k., nakazującego oceniać znaczenie czynności procesowej według treści złożonego oświadczenia, twierdzi się, że anonim należy uznać za zawiadomienie o przestępstwie, gdyż jest oświadczeniem wiedzy autora o nieznannej organom procesowym tożsamości o fakcie popełnienia przestępstwa”¹². Konsekwencją tego jest fakt, że jeśli dane w anonimie zostaną negatywnie zweryfikowane, to należy wydać postanowienie o odmowie wszczęcia śledztwa lub dochodzenia, a ze względu na nieznajomość tożsamości zawiadamiającego nie zostanie mu doręczony odpis¹³. Z drugiej strony wyłania się pogląd, że anonim, zgodnie z art. 119 § 1 ust. 4 k.k.¹⁴, nie może być zawiadomieniem o przestępstwie, gdyż brakuje mu podstawowych elementów, takich jak np. podpis¹⁵. Z tego względu takie zawiadomienie jest zrównane z informacjami własnymi organów procesowych. Rozstrzygnięcie tego problemu pozornie widnieje w regulaminie wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury¹⁶. Regulamin ten w § 121 stanowi, że „wszczęcie śledztwa lub dochodzenia na skutek anonimowego zawiadomienia może nastąpić po uprzednim sprawdzeniu przytoczonych w nim okoliczności. Zawiadomienie takie prokurator może przekazać Policji lub innemu uprawnionemu organowi albo organom kontroli w celu sprawdzenia przytoczonych w zawiadomieniu okoliczności albo pozostawić je bez biegu. W razie niepotwierdzenia się okoliczności wskazanych w treści anonimowego zawiadomienia pozostawia się je bez biegu i bez wydawania postanowienia o odmowie wszczęcia śledztwa lub dochodzenia”. Jak wskazuje

¹¹ M. Lipczyńska, *Zawiadomienie o przestępstwie*, „Problemy Kryminalistyki” 1965, nr 56–57, s. 491.

¹² R.A. Stefański, op. cit., s. 8.

¹³ Ibidem., s. 8; B. Szyrowski, *Postępowanie sprawdzające w procesie karnym*, „Prokuratura i Prawo” 2007, nr 7–8, s. 176–177.

¹⁴ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. 1997 Nr 88, poz. 553) – dalej jako k.k.

¹⁵ P. Filipiak, op. cit., s. 23.

¹⁶ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości – Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury z dnia 18.5.2017 r. (Dz.U. z 2017 r., poz. 1206) – dalej jako regulamin.

Ryszard Andrzej Stefański, słowo „zawiadomienie” w ww. regulaminie zostało użyte niefortunnie i nie jest ono tożsame z zawiadomieniem o przestępstwie. Argumentuje on swoje stanowisko brakiem dookreślenia tego słowa, w związku z czym zgodnie z językowym znaczeniem tego terminu chodzi o poinformowanie o przestępstwie, a nie zawiadomienie w rozumieniu kodeksu postępowania karnego. Co więcej, zgodnie z art. 305 § 1 k.p.k. odpowiedni organ niezwłocznie po otrzymaniu zawiadomienia o przestępstwie obowiązany jest wydać postanowienie o wszczęciu bądź o odmowie wszczęcia śledztwa. Gdyby anonimowe zawiadomienie traktować jako zawiadomienie o przestępstwie, należałoby uznać sprzeczność pomiędzy k.p.k. a regulaminem, co trudno jest udowodnić. „Ponadto anonim nie może być odczytany na rozprawie jako dowód ścisły, gdyż nie jest »zawiadomieniem o przestępstwie« także w rozumieniu art. 393 § 2 k.p.k.”¹⁷. Odmienne stanowisko zajmuje Katarzyna Dudka¹⁸.

Co prawda art. 303 k.p.k. nie definiuje formy, z jakiej ma wynikać informacja stanowiąca uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa. Zaznaczyć należy, że ustalenie osoby zawiadamiającej nie stanowi przesłanki koniecznej do wszczęcia procesu zgodnie z przepisami k.p.k.¹⁹. Irracjonalne jednak ze względu na przepisy prawa byłoby traktowanie anonimu jako podstawy do wszczęcia postępowania przygotowawczego. Zgodnie z art. 307 § 1 k.p.k., jeżeli zachodzi potrzeba, można zażądać uzupełnienia w wyznaczonym terminie danych zawartych w zawiadomieniu o przestępstwie lub dokonać sprawdzenia faktów w tym zakresie. Od kogo w takiej sytuacji mielibyśmy zażądać uzupełnienia informacji, gdybyśmy nie znali osoby zawiadamiającej? Potwierdza to też art. 305 k.p.k. § 4. W myśl tego przepisu odpowiednie organy powinny zawiadomić osobę o odmowie wszczęcia postępowania. W przypadku zawiadomienia anonimowego nie byłoby wiadomo, kogo zawiadomić²⁰. Anonimowe zawiadomienie o popełnionym przestępstwie powinno być uznane za informację własną organu ścigania²¹. Może być ono sprawdzone w trybie art. 307 § 5 k.p.k., czyli przez zastosowanie czynności sprawdzających do informacji własnych organów. Jeżeli w następstwie czynności sprawdzających nadawca zawiadomienia anonimowego zostanie zidentyfikowany, a treść anonimu potwierdzona, zawiadomienie staje się imienne²².

¹⁷ R.A. Stefański, op. cit., s. 10.

¹⁸ K. Dudka, op. cit., s. 59.

¹⁹ R.A. Stefański, op. cit., s. 12.

²⁰ Zob. J. Łupiński, *Odmowa wszczęcia postępowania przygotowawczego*, „Prokuratura i Prawo” 2007, nr 5, s. 131.

²¹ R. Ponikowski, *Informacja o przestępstwie a wszczęcie postępowania karnego*, „Nowe Prawo” 1983, nr 7–8, s. 79.

²² R. Kmiecik, *Postępowanie sprawdzające a czynności sprawdzenia „własnych informacji”*, „Prokuratura i Prawo” 2005, nr 10, s. 8–9.

W literaturze wykazuje się, że jeżeli autor zawiadomienia anonimowego zgłosi się do odpowiedniego organu i potwierdzi treść zawartą w anonimie, to jest to równoważne z zawiadomieniem o przestępstwie²³.

Skoro anonim nie jest zawiadomieniem, to rodzi się pytanie, czy może on stanowić podstawę do wszczęcia postępowania przygotowawczego z urzędu. W piśmiennictwie poglądy są odmienne. Według części doktryny ze względu na trudności w sprawdzeniu wiarygodności, pobudek działania i stosunku do osób pomawianych o popełnienie przestępstwa anonim nie może być podstawą do wszczęcia postępowania karnego. Może natomiast służyć jako źródło informacji, które należałoby sprawdzić²⁴. Ze względu na wagę zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa, po którym osoba podejrzana może ponieść dotkliwe konsekwencje, powinno ono być imienne. Osoby, które składają zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa, powinny mieć na tyle odwagi, by takowe zawiadomienie złożyć osobiście. Zwłaszcza że zgodnie z art. 234 lub art. 238 k.k. osoba, która fałszywie złoży zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa, powinna ponieść konsekwencje za swój czyn. A w przypadku doniesienia anonimowego nie wiadomo by było, kto miałby ponieść takową odpowiedzialność. Z tego względu niemoralne byłoby, gdyby anonim sam w sobie stanowił podstawę do wszczęcia postępowania przygotowawczego. Zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego „anonim nie stanowi i nie może stanowić żadnego dowodu w sprawie rozpoznawanej przez organy wymiaru sprawiedliwości” ze względu na to, że jest to zjawisko niemoralne i nieakceptowane przez społeczeństwo²⁵. Trzeba zauważyć, że część donosów anonimowych jest składana z pobudek moralnie potępianych, czyli w celu złośliwego sprawienia kłopotów innej osobie, a nie z chęci zapobiegnięcia popełnianiu przestępstw. „Patologiczne i złośliwe motywacje doniesień anonimowych – co może warto przypomnieć – leżały u podstaw wydanego w styczniu 1990 roku, dzisiaj już nie obowiązującego, zakazu Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego nadawania biegu piśmom anonimowym. Zdarzają się też anonimy kierowane przeciwko samym sobie. Zwykle mają one patologiczne podłoże w zaburzonej psychice autora i wynikają z urojonego poczucia winy, np. u osoby cierpiącej na depresję czy schizofrenię”²⁶. Co więcej, gdyby anonim był podstawą do wszczęcia takiego postępowania, odpowiednie organy, zamiast prowadzić sprawę, które mają istotne znaczenie dla społeczeństwa (o dużym ciężarze gatunkowym), np. ściganie sprawców zabójstw

²³ R.A. Stefański, op. cit., s. 11.

²⁴ S. Kalinowski, M. Siewierski, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1966, s. 284–285; R.A. Stefański, op. cit., s. 11.

²⁵ Wyrok SN z dnia 9.12.1980 r. sygn. akt. II URN 171/80, OSP 1981 Nr 7, poz. 126.

²⁶ J. Wojtasik, *Ciekawe... nie tylko o prawie*, Anonim, <http://www.zielona.gora.po.gov.pl/index.php?id=36&ida=2899> (dostęp 28.3.2021).

czy osób działających w zorganizowanych grupach przestępczych, musiałyby się zajmować sytuacjami, które mogłyby być podstawą fałszywego zawiadomienia. Przez to wydłużyłby się czas na rozwiązywanie poważniejszych spraw. W związku z tym podkreśla się, że informacja anonimowa powinna być przyjmowana krytycznie i dokładnie sprawdzona. Dodatkowo należy unikać rozgłosu, by nie narazić dobrego imienia osób, które mogą być potencjalnymi sprawcami, gdyby treść anonimów była zgodna z rzeczywistością²⁷.

Niektóre informacje będą anonimowe ze względu na obawy osoby zawiadamiającej przed niebezpieczeństwem związanym z reakcją sprawcy. Osoby takie mogą bowiem obawiać się o zdrowie i życie własne lub swoich najbliższych. Trzeba jednak zauważyć, że w takich sytuacjach przewidziana jest instytucja zawarta w art. 184 k.p.k., tj. świadek anonimowy zwanym świadkiem incognito. Jak stanowi art. 184 k.p.k. § 1: „Jeżeli zachodzi uzasadniona obawa niebezpieczeństwa dla życia, zdrowia, wolności albo mienia w znacznych rozmiarach świadka lub osoby dla niego najbliższej, sąd, a w postępowaniu przygotowawczym prokurator, może wydać postanowienie o zachowaniu w tajemnicy okoliczności umożliwiających ujawnienie tożsamości świadka, w tym danych osobowych, jeżeli nie mają one znaczenia dla rozstrzygnięcia w sprawie”. Postępowanie w tym zakresie toczy się bez udziału stron i objęte jest tajemnicą jako informacja niejawną o klauzuli tajności „tajne” lub „ściśle tajne”. W postanowieniu pomija się okoliczności, o których mowa w zdaniu pierwszym. Moim zdaniem jest to instytucja, która zapewnia w sposób dostateczny poczucie bezpieczeństwa osobie zawiadamiającej. W jej ramach anonimizacja polega na utajeniu danych osobowych, czyli informacji dotyczących osoby zeznającej, które pozwalałyby na określenie jej tożsamości. Anonimizacja może nastąpić już podczas pierwszego przesłuchania świadka lub bezpośrednio po nim. Zwiększa to efektywność zeznań dzięki zapewnieniu ochrony przed odwetem. W innym wypadku osoby te nie przekazałyby informacji organom ze względu na obawę o swoje i bliskich szeroko rozumiane bezpieczeństwo. Jeżeli byłoby to potrzebne, prokurator może uzupełnić informacje potrzebne do prowadzenia śledztwa, gdyby takowych podczas pierwszego przesłuchania w pełni nie otrzymał²⁸. Jest to instytucja, która jest uzasadniona moralnie i zapewnia bezpieczeństwo osobie składającej zeznania. Powinna ona być stosowana w uzasadnionych przypadkach obawy przed niebezpieczeństwem zamiast pisania anonimów przez osoby chcące zawiadomić o możliwości popełnienia przestępstwa.

²⁷ Zob. R.A. Stefański, op. cit., s. 11; M. Lipczyńska, op. cit., s. 491.

²⁸ D. Gruszecka, w: J. Skorupka (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020, wyd. 33, art. 184.

Wykorzystanie anonimu w postępowaniu karnym

Anonim jako podstawa do wszczęcia postępowania przygotowawczego ze względu na brak znajomości autora nie jest wiarygodną przesłanką²⁹. Jednak sytuacja zmieniłaby się, gdyby do anonimu dołączony został dowód, w postaci np. zdjęć dokumentujących fakt popełnienia przestępstwa czy rachunków bankowych potwierdzających zapłatę za wykonanie przestępstwa opisanego w anonimie³⁰. Oczywiście także te dowody odpowiednie organy powinny zweryfikować za pomocą czynności sprawdzających. Wówczas prokurator lub inny organ do tego uprawniony decyduje o wszczęciu śledztwa lub jego odmowie. Trzeba jednak zauważyć, że w takiej sytuacji już sam dowód dołączony do anonimu stanowi uzasadnioną przesłankę do wszczęcia śledztwa. A anonim staje się wówczas dowodem dodatkowym.

Nie można zapominać, że anonim może być źródłem informacji, które odpowiednie organy, np. Policja, powinny zweryfikować i na ich podstawie (jeżeli uprawdopodobniają one i uzasadniają popełnienie przestępstwa) przedstawić materiały prokuratorowi w celu wszczęcia śledztwa lub w wypadkach wskazanych w ustawie samodzielnie wszcząć dochodzenie³¹. W razie niepotwierdzenia okoliczności zawartych w treści anonimowego zawiadomienia pozostawia się je bez biegu i bez wydania postanowienia o odmowie wszczęcia śledztwa lub dochodzenia³². Moim zdaniem w takim przypadku główną przesłanką do wszczęcia postępowania sprawdzającego powinna być waga czynu, który może być popełniony. Należy wówczas dokonać oceny, czy takie informacje powinny być sprawdzane, czy nie. W przypadku przestępstw ściganych z oskarżenia publicznego, takich jak np. zabójstwo, informacje zawarte w anonimie należałoby zweryfikować w postępowaniu sprawdzającym, gdyż w przedmiotowym piśmie mogą być zawarte informacje identyfikujące sprawcę, miejsce ukrycia ciała lub inne istotne dane, pomagające w rozwiązaniu śledztwa. W przypadku przestępstw prywatnoskargowych, szczególnie o niewielkim ciężarze gatunkowym, np. zawiadamiania o użyciu obraźliwych słów wobec kogoś, wydaje się, że nie powinny one same w sobie być uzasadnionym powodem wszczęcia postępowania przygotowawczego ani nawet sprawdzającego. Trzeba zauważyć, że tak jak przy dowodach skła-

²⁹ R.A. Stefański, op. cit., s. 12.

³⁰ R. Ponikowski, op. cit., s. 676–677.

³¹ Zob. R.A. Stefański, op. cit., s. 11; M. Gabriel-Węglowski, *Regulamin prokuratury. Komentarz do § 121–272 i 329–345*, Wolters Kluwer, Warszawa 2013, s. 69.

³² J. Curyło, *Przyjęcie informacji o przestępstwie. Postępowanie sprawdzające. Odmowa wszczęcia postępowania. Wszczęcie postępowania przygotowawczego*, Wydawnictwo Szkoły Policji w Pile, wyd. I, Piła 2011, s. 26.

danych niezależnie od anonimu, to nie pismo anonimowe będzie podstawą do wszczęcia postępowania, ale informacje, które zostaną zebrane i zweryfikowane przez odpowiednie organy państwowe.

Bez znaczenia dla wszczęcia postępowania przygotowawczego jest liczba i częstotliwość złożonych anonimów. Co prawda, przyczyną takiego zachowania może być powtarzanie popełnianego przestępstwa przez sprawcę lub chęć ukarania go przez anonimowe zgłaszanie popełnionego czynu. Jednak może też to być zwykła uporczywa chęć wyczerpania wszystkich możliwości stworzenia problemu dla „złośliwego sąsiada”.

Podsumowanie

Podsumowując, uważam, że anonim nie powinien być podstawą do wszczęcia postępowania przygotowawczego. Zawiadamiający mógłby bowiem uniknąć ewentualnej odpowiedzialności karnej za składanie fałszywego zawiadomienia. W razie obawy przed złożeniem zeznań istnieje instytucja świadka anonimowego, która stwarza dostateczną ochronę, by zapewnić bezpieczeństwo świadkowi. Przemawiają za tym również względy praktyczne, czyli brak możliwości automatycznego zweryfikowania informacji na podstawie anonimu jako samodzielnego dowodu. Jednak anonim może stanowić źródło informacji. W razie zweryfikowania okoliczności w nim opisanych mogą one stanowić przyczynę wszczęcia postępowania przygotowawczego, co potwierdza rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości – Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury³³. Wszczęcie śledztwa albo dochodzenia na skutek anonimowego zawiadomienia może nastąpić po uprzednim sprawdzeniu przytoczonych w nim okoliczności. Zawiadomienie takie prokurator może przekazać Policji lub innemu uprawnionemu organowi albo organom kontroli w celu sprawdzenia przytoczonych w zawiadomieniu okoliczności albo pozostawić je bez biegu. W razie niepotwierdzenia się okoliczności wskazanych w treści anonimowego zawiadomienia pozostawia się je bez biegu i bez wydawania postanowienia o odmowie wszczęcia śledztwa lub dochodzenia³⁴. By anonim mógł stać się podstawą do wszczęcia postępowania przygotowawczego, musiałaby istnieć technologia, która umożliwiałaby automatyczne weryfikowanie prawdziwości takich anonimów bez zdradzania tożsamości ich autorów. Brzmi to jak *science*

³³ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości – Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury z dnia 18.5.2017 r. (t.j. Dz.U. z 2017 r., poz. 1206).

³⁴ J. Curyło, op. cit., s. 26.

*fiction*³⁵ i w rzeczywistości tak właśnie jest. W obecnych czasach poziom rozwoju technologicznego jest zbyt niski, by taka technologia powstała. Można nawet zaryzykować tezę, że w najbliższej przyszłości nie zostanie wymyślona.

Streszczenie

W artykule została omówiona kwestia anonimu jako podstawy do wszczęcia postępowania przygotowawczego. Autor przedstawia problematykę anonimu, w tym w szczególności jego definicje, odbiór przez społeczeństwo oraz powody, dla których autorzy takich źródeł nie chcą ujawniać swojej tożsamości. Stwierdza że anonim nie może stanowić samodzielnej podstawy zawiadomienia o popełnionym przestępstwie. Pismo anonimowe może jednak zawierać informacje, które w razie uwiarygodnienia przez odpowiednie organy staną się podstawą do wszczęcia dochodzenia lub śledztwa.

Słowa kluczowe: anonim, postępowanie przygotowawcze, wszczęcie postępowania, zawiadomienie o przestępstwie, informacja

Summary

The article discusses the issue of an anonymous letter as a basis for initiating the preparatory proceedings. The author presents the issue of anonymous letter, including in particular its definitions, public perception and the reasons why their authors do not want to reveal their identity. It is being stated that, as a stand-alone basis, an anonymous letter cannot constitute a notice of a committed crime. However, an anonymous letter may contain information which, if the relevant authorities give their consent, will give rise to an investigation.

Keywords: anonymous, preparatory proceeding, instigation of proceedings, notification of a crime, information

Bibliografia

Literatura

- Arcimowicz J., Bienko M., Łaciak B., *Skarżypyty, donosiciele, sygnaliści? Studium socjologiczno-prawne*, Instytut Stosowanych Nauk Społecznych, Uniwersytet Warszawski, Warszawa 2018.
- Curyło J., *Przyjęcie informacji o przestępstwie. Postępowanie sprawdzające. Odmowa wszczęcia postępowania. Wszczęcie postępowania przygotowawczego*, Wydawnictwo Szkoły Policji w Pile, wyd. I, Piła 2011.
- Dudka K., *Anonim a wszczęcie postępowania karnego*, „Prokuratura i Prawo” 2005, nr 4.
- Filipiak P., *Anonim jako źródło informacji o przestępstwie*, „Problemy Prawa Karnego” 1994, nr 20.

³⁵ W znaczeniu: fantastyka naukowa, <https://sjp.pwn.pl/sjp/science-fiction;2519672.html> (dostęp 28.3.2021).

- Gabriel-Węglowski M., *Regulamin prokuratury. Komentarz do § 121–272 i 329–345*, Wolters Kluwer, Warszawa 2013.
- Gruszecka D., w: J. Skorupka (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Wydawnictwo C.H. Beck, wyd. 33, art. 184.
- Hanausek T., *Kryminalistyka – zarys wykładu*, Kantor Wydawniczy Zakamycze, Kraków 1998.
- Kalinowski S., Siewierski M., *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1966.
- Kmieciak R., *Postępowanie sprawdzające a czynności sprawdzenia „własnych informacji”*, „Prokuratura i Prawo” 2005, nr 10.
- Lipczyńska M., *Zawiadomienie o przestępstwie*, „Problemy Kryminalistyki” 1965, nr 56–57.
- Łupiński J., *Odmowa wszczęcia postępowania przygotowawczego*, „Prokuratura i Prawo” 2007, nr 5.
- Ponikowski R., *Informacja o przestępstwie a wszczęcie postępowania karnego*, „Nowe Prawo” 1983, nr 7–8.
- Stefański R.A., *Anonim jako źródło informacji o przestępstwie*, „Prokuratura i Prawo” 2014, nr 11.
- Szyrowski B., *Postępowanie sprawdzające w procesie karnym*, „Prokuratura i Prawo” 2007, nr 7–8.

Źródła prawa i orzecznictwo

- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości – Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury z dnia 18.5.2017 r. (t.j. Dz.U. z 2017 r., poz. 1206).
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (t.j. Dz.U. 1997 Nr 89, poz. 555).
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (t.j. Dz.U. 1997 Nr 88, poz. 553).
- Wyrok SN z dnia 9.12.1980 r. sygn. akt. II URN 171/80, OSP 1981 Nr 7, poz. 126.

Źródła internetowe

- <https://sjp.pwn.pl/slovniki/anonim.html> (dostęp 28.3.2021).
- <http://www.zielona.gora.po.gov.pl/index.php?id=36&ida=2899> (dostęp 28.3.2021).
- <https://sjp.pwn.pl/sjp/science-fiction;2519672.html> (dostęp 28.3.2021).

Konflikt interesów

Brak

Źródło finansowania

Brak